

Att leva ett värdigt liv - vad innebär värdighet i palliativ vård?

Anna Sandgren¹, Sofia Morberg Jämterud¹

¹ Linnéuniversitetet

Möjligheten att kunna leva ett värdigt liv i palliativt skede kräver en värdig vård - det här är en vanlig beskrivning av ett ideal i palliativ vård. Detta ligger även i linje med hälso- och sjukvårdslagen där det står följande: "Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet." Värdighet i sig är däremot ett komplext begrepp och även om det har en lång filosofisk historia och ämnet har studerats i tidigare forskning, har begränsad uppmärksamhet riktats mot värdighet i palliativ vård. Inom Palliativt centrum har vi därför genomfört ett flertal empiriska studier med fokus på värdighet i palliativ vård utifrån olika perspektiv: patienter, närstående, familj och personal. Vi har även använt olika vetenskapliga metodologier. Våra studier visar att patienter kan uppleva att den egna värdigheten hotas när t.ex. sjukdomen blir ett hot mot bevarandet av den egna identiteten eller att värdigheten inte respekteras av andra exempelvis när autonomi inte respekteras. Upplevelsen av värdighet kan befrämjas på olika sätt, bl.a. genom att vården skapar möjligheter för patienten och de närstående att kunna leva sina vanliga, vardagliga liv och genom att patienten blir sedd som ett subjekt snarare än bli behandlad som ett objekt. Närståendes värdighet påverkas bl.a. av paradoxen att de vill vara nära den sjuke samtidigt som de vill fly situationen, men om de flyr, vill de vara nära igen. Det finns även en ömsesidig påverkan mellan den sjuke och de närstående, vilket innebär att hela familjen påverkas.